

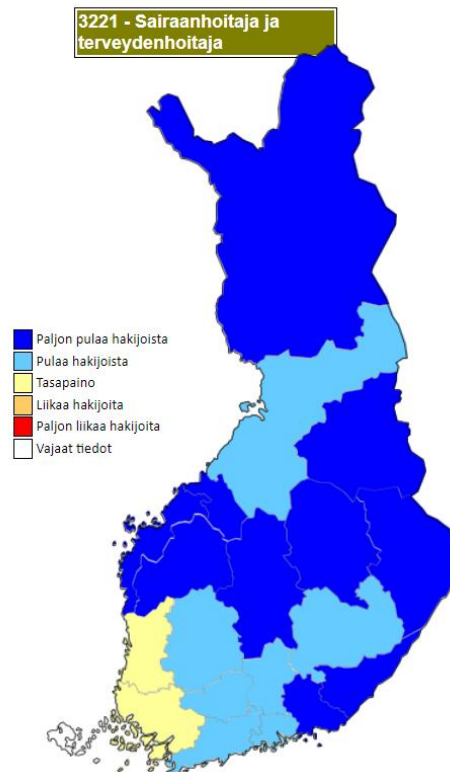
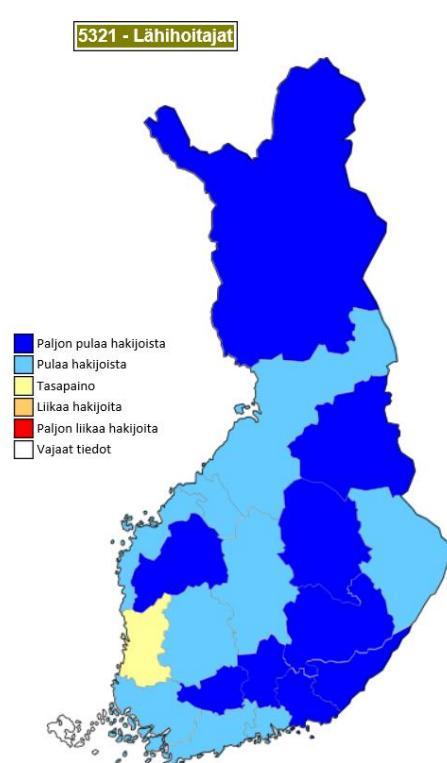
Näkökulmia sosiaali- ja terveysalan työvoiman riittävyteen

Tallamaria Maunu



Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Sote-alan ammatit työvoimapula-ammattien listan kärjessä jo vuosia

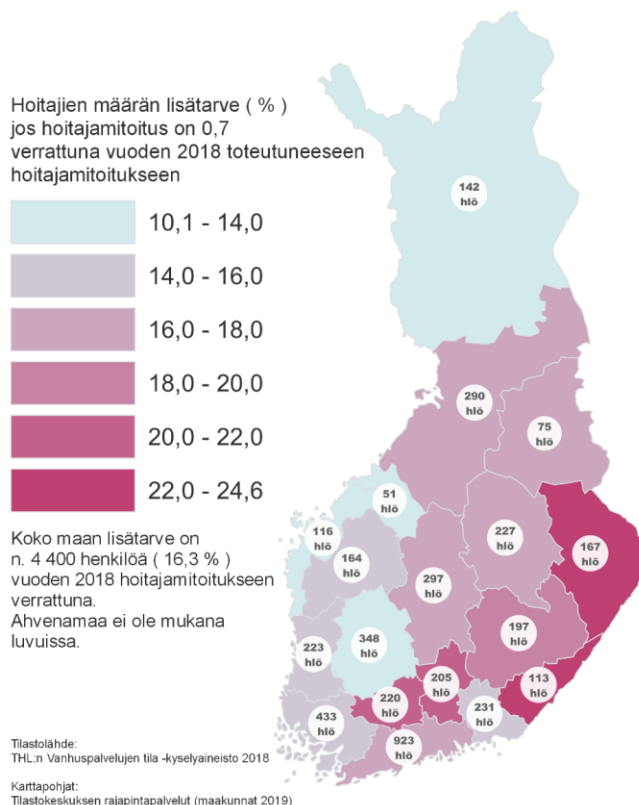


Hoitajamitoituksen tuominen lakiin lisää hoitotyön ammattilaisten kysyntää



HOITAJAMITOITUSVAJE 2018

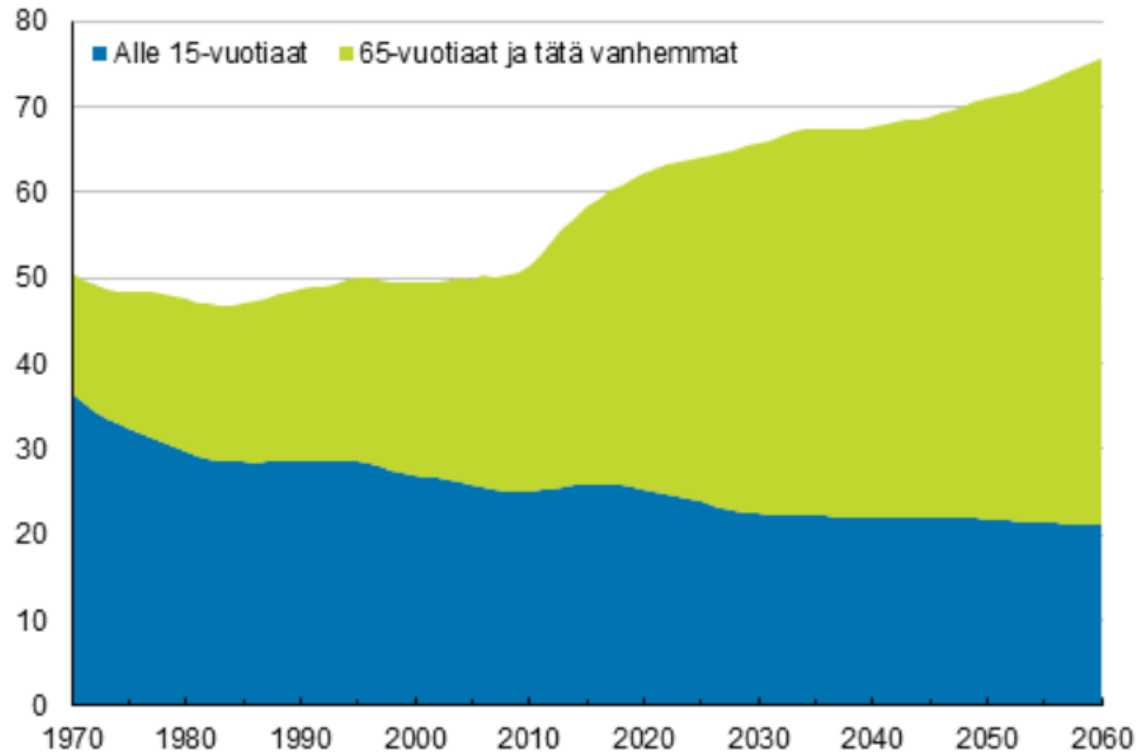
Vuoden 2018 hoitajamitoitus verrattuna 0,7 hoitajamitoitukseen
Hoitajien lisätarve (% , Ikm) ympärivuorokautisessa hoidossa



Vanhusten määrä ja osuus kasvavat



Liitekuvio 1. Väestöllinen huoltosuhde 1970–2060



Lähde: Väestö- ja oikeustilastot, Tilastokeskus



Muille aloille suuntautuminen

- **6800 – 9700 lähi- ja sairaanhoitajaa työskentelee muilla aloilla**
- **Yleisimmät ammatit ovat myyjä, toimistosiiivoaja, myyntiedustaja, lääke-esittelijä sekä yleissihteeri**
- **Muilla aloilla työskentelevistä hieman yli puolet oli 30-49-vuotiaita ja reilu neljännes 50 vuotta täyttäneitä.**
- **TE-toimistoissa työnhakijoina olevista lähi- ja sairaanhoitajan koulutuksen saaneista noin joka viides hakee muuta ammattia kuin hoitajan tehtäviä.**

Sote-alan yrittäjät



- Vuonna 2016 sosiaali- ja terveyspalveluiden alalla oli noin 13 000 yrittäjää
- Heistä noin 34 % oli 55-64-vuotiaita. 65-74-vuotiaita oli 1,2 %.
- Eläkeiässä olevien yrittäjien osuus sosiaali- ja terveyspalveluiden yrittäjistä on kasvanut ja nuorten osuus pienentynyt
- Osin iäkkäämpien yrittäjien korkeampi osuus kertonee alaan liittyvistä pätevyys-, koulutus- ja kokemusvaatimuksista.
- Kuitenkin iäkkäiden yrittäjien suuri osuus asettaa riskin, että alalta poistuu lyhyen ajan kuluessa suuri määrä yrityksiä.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen yrityksistä 64 % ei ollut suunnitellut omistajanvaihdosta lainkaan syksyllä 2018. Tämä osuus oli suurempi kuin vertailutoimialoilla.



Ratkaisuja?

Työttömät sote-ammattilaiset



- Vuoden 2018 aikana TE-toimistoissa oli työttöminä työnhakijoina oli keskimäärin 11 200 lähihoitajan ja 2700 sairaanhoitajan koulutuksen saanutta.
- Terveysalan ammattilaisilla pitkäaikaistyöttömyys on harvinaista
- Työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen maantieteellinen kohtaanto on lähi- ja sairaanhoitajien ammatissa melko suuri ongelma. Uudellamaalla on suurempi osuus avoimista paikoista kuin työttömistä hoitajista.
- Toisaalta työvoimapulaa on joka puolella Suomea, joten ratkaisu ei voi olla työvoiman liikkuvuus

Sukupuolen mukaisen eriytymisen lieveneminen



- Suomalaiset koulutus- ja työmarkkinat ovat voimakkaasti segregoituneet naisten töiksi ja miesten töiksi.
- Segregaatio vaikeuttaa osaavan työvoiman saatavuutta sekä ehkäisee osaamispotentiaalin täyttä hyödyntämistä sekä yhteiskunnan että yksilön tasolla.
- Sukupuolen mukaan eriytyneet koulutus- ja työmarkkinat ylläpitävät naisten ja miesten välisiä eroja myös tuloissa ja eläkkeissä.
- Lisäksi ne saattavat aiheuttaa työvoimapulaa ammateissa, joissa yksi sukupuoli on hallitseva.

Tuottavuuden rooli



- **Teknologialla voidaan jonkin verran hillitä työvoiman tarpeen kasvua**
- **Teknologiaa ei tällä hetkellä hyödynnetä täysimääräisesti, mm. siksi että epävarmuus sote-ratkaisusta on heikentänyt haluja investoida**
- **Teknologian rooli ihmisen apuna, ei korvaajana**
- **Erytisesti kuormittavat, tarkkuutta vaativat, yksitoikkoiset, raskaat ja hoitajien terveydelle vaaralliset tehtävät voitaisiin useissa tapauksissa automatisoida**
- **Teknologian rooli on rajallinen, sillä sote-alan työstä suuri osa on vuorovaikutusta ja kohtaamista**
- **Työn organisointi, johtaminen, työaikasunnittelu, osatyökykyisten työpanoksen parempi hyödyntäminen**

Ulkomainen työvoima



- **Sosiaali- ja terveydenhuollon ammatin harjoittaminen ulkomailla suoritetun tutkinnon perusteella edellyttää oikeutta toimia laillistettuna sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilönä, oikeutta käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä tai rajoitettua ammatinharjoittamislupaa.**
- **Menettely riippuu siitä, onko hakija saanut koulutuksen EU/ETA-maassa vai alueen ulkopuolella. Maksuja peritään muutamia satoja euroja. Sosiaalihuollon koulutusten osalta prosessi ei poikkea sen suhteen, onko kyse EU/ETA-valtiossa vai sen ulkopuolella suoritetusta tutkinnosta.**
- **Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon työvoimatarpeisiin vastaamiseksi ulkomailta palkkaaminen ei ole nopea eikä laajamittainen keino.**
- **Sote-alan työvoimasta kilpaillaan kansainvälisesti; miksi tulla pienelle kielialueelle?**

Tutkimusta ulkomaisesta työvoimasta (Aalto ym. 2013, 2014, 2019)



- Tutkimusten mukaan ulkomaistaustaiset sairaanhoitajat sijoittuvat kantasuomalaisia selvästi useammin vanhustenhuoltoon
- He työskentelevät usein myös koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä, kuten lähihoitajina.
- Ulkomaalaistaustaiset hoitajat kokevat työssään kantasuomalaisia vähemmän kuormitustekijöitä
- Johtamisen rooli on tärkeä, sillä oikeudenmukaiseksi koetuilla johtamiskäytännöillä voidaan edistää koko työyksikön sopeutumista kulttuurisesti monimuotoiseen työympäristöön.

Keinoja työvoimapulan helpottamiseksi: nopeimmat



- Työurien pidentäminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen työhyvinvointiin ja johtamiseen panostamalla
- Eläkkeelle jääneiden, osa-aikaisten ja osatyökykyisten työpanoksen hyödyntäminen esimerkiksi joustavammalla työaikasuunnittelulla
- Työttömänä olevien tilanteen läpikäynti, työvoimapulasta kärsivien alojen huomioiminen TE-palveluiden tarjonnassa ja työhön paluun rakentaminen yhteistyössä työpaikkojen kanssa

Keinoja työvoimapulan helpottamiseksi: muutaman vuoden viiveellä



- **Koulutuksen lisääminen, opiskelijavalinnat, läpäisyn parantaminen**
- **Hoiva-avustajien ja oppisopimuskoulutuksen opiskelupolkujen helpottaminen ja hoiva-avustajakoulutuksen standardointi**
- **Alalle palaamisen tukeminen ja helpottaminen**
- **Teknologian ja apuvälineiden hyödyntäminen erityisesti vaativimmissa ja fyysisesti raskaimmissa töissä**

Alan veto- ja pitovoima



- **Alan vetovoiman parantaminen vaikuttaa sekä työssä pysymiseen että koulutuksen suorittamiseen**
- **Johtaminen**
- **Töiden organisointi**
- **Työhyvinvointi**
- **Uramahdollisuudet**



Kiitos!